

*ZESPÓŁ MIĘDZYRESORTOWY
DS. PRZEKSZTAŁCEN WŁASNOŚCIOWYCH JBR*

**PROGRAM
PRZEKSZTAŁCEN STRUKTURALNYCH
I WŁASNOŚCIOWYCH
JEDNOSTEK BADAWCZO-ROZWOJOWYCH**

Warszawa, 26 września 2003r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
2. POWOŁANIE, PRZEDMIOT I ZAKRES DZIAŁANIA ZESPOŁU	5
3. STAN I KIERUNKI PRZEKSZTAŁCENÍ	6
3.1. Wstęp	6
3.2. Analiza kwestionariuszy jbr	8
3.3. Wnioski z analizy kwestionariuszy	17
4. PROGRAM PRZEKSZTAŁCENÍ	18
4.1. Uwarunkowania przekształceń	18
4.2. Propozycje przekształceń jbr	19
4.3. Konieczne zmiany legislacyjne	22
5. ZAŁĄCZNIKI	23

1. WPROWADZENIE

Opracowanie przedstawia diagnozę stanu i propozycje przekształceń strukturalnych i własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych działających w różnych resortach w Polsce. Opracowanie zostało wykonane przez Zespół Międzyresortowy do spraw przekształceń własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych powołany Postanowieniem Nr 2/Org/2003 Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 marca 2003 roku.

W ramach diagnozy stanu jednostek badawczo-rozwojowych opracowano wzór Kwestionariusza jbr, który rozesłano do wypełnienia do prawie wszystkich jednostek badawczo-rozwojowych. Wypełnione Kwestionariusze otrzymano ze 199 jednostek badawczo-rozwojowych. Głównym przedmiotem analizy Kwestionariuszy była sytuacja ekonomiczno-finansowa jbr, stan prawny nieruchomości oraz deklarowane przez Dyrektorów jbr kierunki przekształceń strukturalnych i własnościowych. Z analizy deklarowanych kierunków przekształceń strukturalnych i własnościowych wynika, że zdecydowana większość jbr woli pozostać na dotychczasowym statusie państwowej jednostki badawczo-rozwojowej, działającej na zasadzie uregulowań znowelizowanej Ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych

Przeprowadzona diagnoza stanu jbr w Polsce prowadzi do konkluzji, że kluczowymi problemami środowiska jbr w Polsce wydaje się być ich liczba, struktura organizacyjna i własnościowa, sposób wykonywania nadzoru oraz źródła finansowania. Szczególnym problemem jednostek badawczo-rozwojowych w Polsce jest ich rozdrobnienie i brak skłonności do konsolidacji. Jest nim także niska efektywność znacznej części jbr oraz generowanie strat finansowych prowadzących w konsekwencji do likwidacji jednostek, których wysokie koszty finansowane są z budżetu państwa.

Z analiz i ustaleń przeprowadzonych w trakcie prac Zespołu Międzyresortowego wynika również, że w oparciu o istniejący stan prawny można w Polsce przeprowadzić konieczne procesy zmian strukturalnych i własnościowych i stworzyć nowy ład w sferze badawczo-rozwojowej, odpowiedni dla zmienionych warunków życia społecznego i gospodarczego.

Podstawą programu przekształceń strukturalnych i własnościowych jbr opracowanego przez Zespół jest założenie, że istnieje pilna potrzeba przeprowadzenia konsolidacji jednostek badawczo-rozwojowych działających w Polsce. Potrzeba ta wynika z jednej strony, ze znacznego rozproszenia działalności badawczo-rozwojowej, zaś z drugiej, z konieczności koncentracji potencjału naukowo-badawczego, np. w wybranych, czy komplementarnych dziedzinach techniki, dla stworzenia silnych i prężnych jednostek badawczo-rozwojowych zdolnych do działania w Europejskim Obszarze Badawczym. Konsolidacja winna być prowadzona głównie poprzez łączenie jednostek badawczo-rozwojowych, w taki sposób, że do jednostki-lidera włączać się będzie pozostałe jbr, które utracą osobowość prawną. Wykaz 32 jednostek badawczo-rozwojowych, które proponuje się objąć konsolidacją zawiera Załącznik Nr 5.

Dla wsparcia rozwoju gospodarki i podniesienia jej konkurencyjności, tj. dla realizacji głównych celów i zadań zapisanych w „Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006” oraz dla wspomoczenia realizacji funkcji publicznych państwa, należy pozostawić na statusie jednostki badawczo-rozwojowej (Ustawa o jbr), wyselekcjonowaną grupę istniejących lub

skonsolidowanych jednostek badawczo-rozwojowych. Placówki te powinny reprezentować wysoki poziom naukowy i działać w obszarach strategicznych dla państwa. Wykaz 101 jednostek badawczo-rozwojowych, które proponuje się pozostawić na statusie jbr zawiera Załącznik Nr 6.

Przeprowadzić należy komercjalizację tych jednostek badawczo-rozwojowych, które powinny być włączone w struktury kapitałowe grup przemysłowych oraz tych jbr, które mogą pozyskać inwestorów strategicznych w procesach prywatyzacji pośredniej. Spółki powstałe w wyniku komercjalizacji jbr mogą wystąpić do Ministra Nauki i Informatyzacji o przyznanie im statusu jednostki badawczo-rozwojowej, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r. w sprawie warunków i trybu nadawania oraz pozbawiania jednostki organizacyjnej statusu jednostki badawczo-rozwojowej. Wykaz 12 jednostek badawczo-rozwojowych, które proponuje się skomercjalizować zawiera Załącznik Nr 7.

Skierować do prywatyzacji bezpośredniej te jednostki badawczo-rozwojowe, dla których możliwe będzie pozyskanie inwestorów, lub których dyrekcje, rady naukowe i pracownicy zechcą przejąć odpowiedzialność za dalsze losy swoich organizacji i podejmą ryzyko przejęcia, do odpłatnego korzystania, majątku Skarbu Państwa. Prywatyzację bezpośrednią jednostek badawczo-rozwojowych pozostawić należy inicjatywie Dyrekcji zainteresowanych jbr. Wykaz 13 jednostek badawczo-rozwojowych, które proponuje się skierować do prywatyzacji bezpośredniej zawiera Załącznik Nr 8.

Przekształcić w przedsiębiorstwa państwowe te jednostki badawczo-rozwojowe, które nie realizują zadań i nie spełniają wymogów wynikających ze statusu jbr. Nadzór nad tak utworzonymi przedsiębiorstwami państwowymi należy przekazać Wojewodom. Stosownie do art. 7 ust. 3 ustawy o jbr, przekształcenie jednostki badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwo państwowe zarządza organ, który utworzył tę jednostkę. Jednostki przekształcone w przedsiębiorstwa państwowe mogą wystąpić do Ministra Nauki i Informatyzacji o przyznanie im statusu jednostki badawczo-rozwojowej, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r. i działać jako państwowe przedsiębiorstwa innowacyjne lub zostać skomercjalizowane, czy też sprywatyzowane. Najgorzej zarządzane mogą być poddane procesom sądowej procedury układowej lub upadłościowej. Wykaz 14 jednostek badawczo-rozwojowych, które proponuje się przekształcić w przedsiębiorstwa państwowe zawiera Załącznik Nr 9.

Postawić w stan likwidacji te jednostki badawczo-rozwojowe, które co najmniej od 3 lat systematycznie generują stratę na działalności gospodarczej i nie są w stanie przedstawić realnych programów naprawczych. Likwidację tak zadłużonych jednostek badawczo-rozwojowych należy traktować jako jeden ze sposobów poprawy wykorzystania środków przeznaczonych na finansowanie nauki. Wykaz 11 jednostek badawczo-rozwojowych, które proponuje się postawić w stan likwidacji, zawiera Załącznik Nr 10.

Inne przekształcenia, obejmujące przypadki wyjątkowe i nietypowe, jak przekształcenie w Instytut PAN, włączenie do Państwowej Szkoły Wyższej, utworzenie Spółdzielni, itp. Wykaz 11 jednostek badawczo-rozwojowych, które zadeklarowały zainteresowanie nietypową formą przekształceń, zawiera Załącznik Nr 11.

Wszystkie propozycje przekształceń strukturalnych i własnościowych jbr, zamieszczone w załącznikach od Nr 5 do Nr 11, są propozycjami Zespołu adresowanymi do Ministrów nadzorujących poszczególne jednostki badawczo-rozwojowe, którzy w porozumieniu z Ministrem Nauki dokonają odpowiednich przekształceń.

2. POWOŁANIE, PRZEDMIOT I ZAKRES DZIAŁANIA ZESPOŁU

Zespół Międzyresortowy do spraw przekształceń własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych został powołany Postanowieniem Nr 2/Org/2003 Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 marca 2003 roku.

W pracach Zespołu brali udział przedstawiciele desygnowani przez Ministrów, w tym resortów nadzorujących jednostki badawczo-rozwojowe, w następującym składzie:

1. Przewodniczący:

- przedstawiciel Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej,

2. Wiceprzewodniczący:

- przedstawiciel Ministra Skarbu Państwa oraz
- przedstawiciel Ministra Nauki i Informatyzacji,

3. Członkowie:

- przedstawiciele Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej,
- przedstawiciel Ministra Infrastruktury,
- przedstawiciele Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- przedstawiciele Ministra Zdrowia,
- przedstawiciel Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- przedstawiciele Ministra Obrony Narodowej,
- przedstawiciel Ministra Środowiska,
- przedstawiciel Rady Głównej Jednostek Badawczo-Rozwojowych,
- przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa oraz Naczelnej Organizacji Technicznej.

Imienna lista członków Zespołu zaprezentowana została w **Załączniku Nr 1**.

Zgodnie z Postanowieniem Nr 2/Org/2003 celem powołania Zespołu było rozpatrzenie możliwości dokonania przekształceń strukturalnych i własnościowych działających w Polsce jednostek badawczo-rozwojowych, jak też zgłoszenie projektów ewentualnych zmian legislacyjnych niezbędnych dla zapewnienia stabilnych podstaw działania i rozwoju zrestrukturyzowanych jednostek.

Termin zakończenia prac zespołu został wyznaczony na 30 września 2003 roku.

Wynik pracy Zespołu – dokument pt. **„Program przekształceń strukturalnych własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych”**, wraz propozycjami uregulowań prawnych - przekazany zostanie do konsultacji resortowych.

Zespół obradował na posiedzeniach plenarnych, w dniach: 10 kwietnia, 24 kwietnia, 8 maja, 15 maja, 29 maja, 12 czerwca, 25 czerwca, 10 lipca, 24 lipca, 7 sierpnia, 21 sierpnia, 4 września, 17 września i 25 września 2003 roku (protokoły z posiedzeń w załączeniu – **Załącznik Nr 2**).

3. STAN I KIERUNKI PRZEKSZTAŁCENÍ

3.1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej analizy są organizacje działające w formie prawnej jednostki badawczo-rozwojowej. Osobowość prawną organizacje te otrzymały na podstawie Ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych. Artykuł 1 Ustawy stanowi, że jednostkami badawczo-rozwojowymi są **państwowe jednostki organizacyjne** wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, **tworzone** w celu prowadzenia badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych, **których wyniki powinny znaleźć zastosowanie w określonych dziedzinach gospodarki narodowej i życia społecznego.**

Do zadań (art. 2 ust. 2) jednostek badawczo-rozwojowych w szczególności należy:

- 1) prowadzenie badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych oraz przystosowywanie ich wyników do wdrażania w praktyce,
- 2) upowszechnianie wyników badań naukowych i prac rozwojowych,
- 3) podejmowanie działalności w zakresie doskonalenia metod prowadzenia badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych,
- 4) prowadzenie działalności uzupełniającej, a w szczególności w zakresie szkolenia, informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej, wynalazczości oraz własności przemysłowej i intelektualnej,
- 5) opracowywanie analiz i ocen dotyczących stanu i perspektyw rozwoju poszczególnych dziedzin nauki i techniki, a także propozycji w zakresie wykorzystania w kraju osiągnięć światowej nauki i techniki.

Jednostki badawczo-rozwojowe mogą prowadzić produkcję aparatury i urządzeń, a także podejmować inną działalność gospodarczą lub usługową na potrzeby kraju i eksportu w zakresie objętym przedmiotem ich działania.

Jednostki badawczo-rozwojowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk medycznych uczestniczą w systemie ochrony zdrowia.

Jednostki badawczo-rozwojowe posiadające uprawnienia do nadawania stopni naukowych oraz odpowiednie warunki materialno-techniczne mogą prowadzić studia podyplomowe.

Artykuł 3 Ustawy stanowi, że jednostka badawczo-rozwojowa **może być utworzona**, jeżeli:

- 1) **zaistnieje potrzeba** prowadzenia w danej dziedzinie działalności, o której mowa w art. 2 ust. 2 ,
- 2) **zostanie zapewniona** niezbędna, odpowiadająca przedmiotowi i zakresowi jej działania: liczba pracowników o odpowiednich kwalifikacjach oraz aparatura badawcza i inne niezbędne warunki.

Już z pobieżnej analizy zapisów Ustawy można wysnuć wniosek, że jej postanowienia formułowane były dla warunków życia gospodarczego i społecznego, obowiązujących w ramach gospodarki centralnie planowanej. W warunkach gospodarki planowej, w celu realizacji wytyczonych centralnie zadań strategicznych, powstawały różne państwowe organizacje i instytucje. Jednostki badawczo-rozwojowe były właśnie takimi organizacjami, które wspomagać miały państwowy przemysł, gospodarkę oraz te liczne sfery życia społecznego, za które odpowiedzialne było państwo.

W okresie transformacji ustrojowej zmieniły się warunki życia społecznego, a gospodarka rynkowa wymusiła zmiany w geografii i strukturze przemysłu w Polsce. Prywatyzacja przemysłu i niektórych innych dziedzin życia społecznego spowodowały, że jednostki badawczo-rozwojowe zmuszone zostały do działania w warunkach innych niż te, do których zostały powołane. Niektóre jbr utraciły partnerów przemysłowych lub bezpośrednich odbiorców swoich usług. W konsekwencji wzrosło zapotrzebowanie na środki budżetowe. Sytuacja taka wymuszała i wymusza angażowanie się państwa w różne sfery działalności naukowej oraz badawczo-rozwojowej i zobowiązuje je niejako automatycznie, do finansowania w znacznym stopniu wszystkich (swoich przecież) jednostek badawczo-rozwojowych.

W okresie transformacji ustroju gospodarczego Polski jednostki badawczo-rozwojowe stanowią sektor, w którym dotychczas nie dokonano, w sensie praktycznym, istotnych przekształceń strukturalnych, takich jak komercjalizacja lub prywatyzacja.

Czy wobec tego, Ustawa o jednostkach badawczo-rozwojowych była barierą uniemożliwiającą dostosowanie jbr do wymogów gospodarki rynkowej? Do roku 2001 na pewno tak. W aktualnym stanie prawnym już nie. Znowelizowana w 2001r. Ustawa przewiduje różne formy przekształceń strukturalnych i własnościowych, w tym komercjalizację i prywatyzację jednostki badawczo-rozwojowe, zgodnie z Ustawą o komercjalizacji i prywatyzacji. Nie zmienia to jednak faktu, że jej geneza ma negatywny wpływ na aktualną sytuację sfery badawczo-rozwojowej w Polsce.

Wydane na podstawie Ustawy Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r. w sprawie warunków i trybu **nadawania oraz pozbawiania jednostki organizacyjnej statusu jednostki badawczo-rozwojowej**, umożliwia prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej wszystkim przedsiębiorcom, czy podmiotom gospodarczym, zaś Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu łączenia, podziału, reorganizacji i likwidacji jednostek badawczo-rozwojowych, przewiduje różne formy konsolidacji jednostek badawczo-rozwojowych. **Jednak możliwości praktycznych działań wynikających z tych przepisów, z uwagi na dużą zachowawczość zarówno organów nadzorczych jak i dyrekcji jednostek badawczo-rozwojowych, nie zostały wykorzystane.**

Kluczowymi problemami środowiska jbr w Polsce wydaje się być ich liczba, struktura organizacyjna i własnościowa, sposób wykonywania nadzoru oraz źródła finansowania. Szczególnym problemem jednostek badawczo-rozwojowych w Polsce jest ich rozdrobnienie i brak skłonności do konsolidacji. Jest nim także niska efektywność znacznej części jbr oraz generowanie strat finansowych prowadzących w konsekwencji do przymusu likwidacji jednostek, których wysokie koszty finansowane są z budżetu państwa.

Według danych GUS, na koniec 2001 roku w Polsce działało **232** jednostki badawczo-rozwojowych, w tym:

• instytuty naukowo-badawcze	-136
• centralne laboratoria	- 11
• ośrodki badawczo-rozwojowe	- 68
• inne	- 17

3.2. Analiza wybranych danych z kwestionariuszy jbr

Dla zdiagnozowania stanu jednostek badawczo-rozwojowych Zespół Międzyresortowy opracował „Kwestionariusz jednostki badawczo-rozwojowej”, który w zamyśle Zespołu, służyć miał jako źródło aktualnych informacji o działających w Polsce jbr.

Opracowany przez Zespół „Kwestionariusz jbr” wypełniony został i przekazany na adres Sekretariatu Zespołu przez Dyrekcje 200 jednostek badawczo-rozwojowych z prawie wszystkich resortów.

Dane zebrane z kwestionariuszy jednostek badawczo-rozwojowych zaprezentowano w zestawieniach analitycznych, które prezentują:

- ✓ TABLICA Nr 1 - Kategorie jbr według klasyfikacji KBN,
- ✓ TABLICA Nr 2 - Stan prawny nieruchomości jbr,
- ✓ TABLICA Nr 3 - Stan finansowy jbr na 31.12.2002 r.,
- ✓ TABLICA Nr 4 - Wskazane (zamierzone lub preferowane) kierunki przekształceń strukturalnych i własnościowych jbr.

Na podstawie kwestionariuszy sporządzono również zestawienia porównawcze jednostek badawczo-rozwojowych w Polsce, w ujęciu: resortowym - **Załącznik Nr 3** i międzyresortowym - **Załącznik Nr 4**, uszeregowane według wielkości przychodów osiągniętych w 2002 roku.

W tabelach porównawczych, na podstawie otrzymanych kwestionariuszy, zaprezentowano następujące wielkości i informacje:

1. Kategoria jbr wg klasyfikacji Komitetu Badań Naukowych (KBN),
2. Przychody jbr w 2002 r.,
3. Przeciętne zatrudnienie w 2002 r. w osobach,
4. Produktywność jbr: stosunek przychodów całkowitych w 2002 r. do przeciętnego zatrudnienia,
5. Fundusz jednostki badawczo-rozwojowej na 31.12.2002 r.,
6. Zysk netto lub strata na koniec: 2000, 2001 i 2002 roku,
7. Wskaźniki rentowności netto,
8. Wskaźniki zadłużenia aktywów,
9. Stan prawny nieruchomości,
10. Deklarowane przez Dyrektorów jbr kierunki przekształceń strukturalnych i własnościowych.

Wyboru wielkości i informacji dokonano kierując się potrzebami Zespołu Międzyresortowego, a więc głównie pod kątem zobrazowania możliwości i ewentualnych przeszkód w procesach przekształceń strukturalnych i własnościowych jbr.

Z tego punktu widzenia, na podstawie analizy można stwierdzić, że około **30% jednostek** badawczo-rozwojowych ma nieuregulowany lub częściowo nieuregulowany stan prawny nieruchomości, co uniemożliwia aktualnie ich prywatyzację bezpośrednią. Prywatyzacja bezpośrednia wymaga z założenia uregulowania stanu prawnego majątku podmiotu, ponieważ zmieni on w procesie prywatyzacji właściciela.

TABLICA Nr 1 - Kategorie jbr według klasyfikacji KBN

Lp.	Kategorie	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej	Ministerstwo Infrastruktury	Ministerstwo Środowiska	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ministerstwo Zdrowia	Ministerstwo Obrony Narodowej	Pozostale	Łącznie
1.	Kategoria 1	11/9,4%	3	1	5	3	3	1	27/13,5%
2.	Kategoria 2	37/31,6%	0	0	8	7	3	3	58/29%
3.	Kategoria 3	34/29%	7	4	2	6	4	3	60/30%
4.	Kategoria 4	16/13,7%	5	0	0	1	0	0	22/11%
5.	Kategoria 5	2/1,7%	0	0	0	0	0	0	2/1%
6.	Kategoria M	17/14,6%	0	0	7	0	0	1	25/12,5%
7.	Niesklasyfikowane	0	0	0	1	0	0	2	3/1,5%
8.	Brak danych	0	1	0	0	0	0	2	3/1,5%
Razem jbr		117/100%	16	5	23	17	10	12	200/100%

TABLICA Nr 2 – Stan prawny nieruchomości jbr

Lp.	Stan prawny	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej	Ministerstwo Infrastruktury	Ministerstwo Środowiska	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ministerstwo Zdrowia	Ministerstwo Obrony Narodowej	Pozostałe	Łącznie
1.	Uregulowany	81/69,2%	11/69%	1/20%	17/74%	11/65%	1/10%	7/58%	129/64,5%
2.	Częściowo nieuregulowany	24/20,5%	4/25%	3/60%	6/26%	4/23%%	0	2/17%	43/21,5%
3.	Nieuregulowany	5/4,3%	1/6%	0	0	0	9/90%	1/8%	16/8%
4.	Roszczenia osób fizycznych lub prawnych	2/1,7%	1/6%	1/20%	2/8%	0	0	0	6/3%
5.	Brak danych	7/6%	0	1/20%	0	2/12%	0	2/17%	12/6%
Razem jbr		117/100%	16/100%	5/100%	23/100%	17/100%	10/100%	12/100%	200/100%

Uwaga: Wiersz 4 nie jest sumowany w kolumnach

TABLICA Nr 3 –Stan finansowy jbr na 31.12.2002 r.

Lp.	Stan jbr	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej	Ministerstwo Infrastruktury	Ministerstwo Środowiska	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ministerstwo Zdrowia	Ministerstwo Obrony Narodowej	Pozostałe	Łącznie
1.	Rentowne	75/64,1%	9/56%	5/100%	14/61%	4/23%	5/50%	6/50%	118/59%
2.	Strata w 2002r.	42/35,9%	7/44%	0	9/39%	12/71%	4/40%	5/41,7%	79/39,5%
3.	Strata w 2002 i 2001r.	21/18%	2/12,5%	0	2/8,7%	2/11,7%	2/20%	1/8,3%	30/15%
4.	Strata w 2002, 2001, 2000r.	10/8,5 %	2/12,5%	0	5/22%	7/41%	1/10%	1/8,3%	26/13%
5.	Brak danych	0	0	0	0	1/6%	1/10%	1/8,3%	3/1,5%
Razem jbr		117/100%	16/100%	5/100%	23/100%	17/100%	10/100%	12/100%	200/100%

TABLICA Nr 4 – Wskazane zamierzone lub preferowane kierunki przekształceń strukturalnych i własnościowych jbr

Lp.	Formy przekształceń	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej	Ministerstwo Infrastruktury	Ministerstwo Środowiska	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ministerstwo Zdrowia	Ministerstwo Obrony Narodowej	Pozostałe	Łącznie
1.	Komercjalizacja	12	0	0	1	0	0	0	13
2.	Komercjalizacja i wniesienie akcji do wybranej Spółki	6	0	0	1	0	0	0	7
3.	Komercjalizacja w celu prywatyzacji	13	2	0	1	0	0	0	16
4.	Prywatyzacja bezpośrednia	36	1	0	2	0	1	1	41
5.	Konsolidacja i status jbr.	29	2	2	1	0	4	3	41
6.	Status jbr.	78	12	2	14	6	4	5	121
7.	Jbr po konsolidacji na statusie jbr.	14	2	1	2	0	2	3	24
8.	Konsolidacja i status PiB	13	1	2	4	3	5	3	31
9.	Status PiB	18	5	4	14	5	2	6	54
10.	Włączenie do innej jbr.	6	1	0	0	0	0	0	7
11.	Przekształcenie w Instytut PAN	5	0	0	1	0	0	4	10
12.	Włączenie do Instytutu PAN	3	0	0	0	0	0	2	5
13.	Włączenie do Państwowej Szkoły Wyższej	5	0	0	2	1	0	0	8
14.	Likwidacja w 2003 r.	3	0	0	0	0	0	0	3
15.	Likwidacja w 2004 r.	3	0	0	0	0	0	0	3
Liczba propozycji/ liczba jbr		244/117	26/16	11/5	43/23	15/17*	18/10	27/10	384/200

* Uwaga: dwie jbr MZ nie podały swoich preferencji co do zakresu przekształceń strukturalnych

Z analizy wynika, że **59% jednostek** badawczo-rozwojowych w roku 2002 miało dodatni wynik finansowy, zaś stratę netto w roku 2002 zanotowało **39,5% jbr**. **1,5 %** jednostek badawczo-rozwojowych nie przedstawiło swoich danych finansowych.

Około **15%** jednostek zanotowało stratę netto w latach: 2002 i 2001, co w świetle dotychczasowej praktyki - co prawda nie uniemożliwia ich komercjalizacji i ewentualnej prywatyzacji pośredniej - jednak znacznie ją utrudnia, a praktycznie wyklucza również (z przyczyn ekonomicznych) ich prywatyzację bezpośrednią, szczególnie ścieżką leasingu pracowniczego.

13% jednostek badawczo-rozwojowych wypracowało stratę w trzech kolejnych latach tj. w roku: 2000, 2001 i 2002, co oznacza w praktyce konieczność podjęcia procedur ich likwidacji już w 2003r.

W **najlepszej sytuacji** finansowej znajdują się jednostki Ministerstwa Środowiska, w którym wszystkie jbr są rentowne, zaś w **najgorszej jbr Ministerstwa Zdrowia**, w którym 13 z spośród 17 jbr notuje ujemny wynik finansowy w ostatnim roku, co wynika z posiadania przez jbr Ministerstwa Zdrowia części kliniczno-leczniczej, finansowanej z funduszy ubezpieczeniowych.

W pozostałych resortach sytuacja finansowa jest zbliżona do stanu, jaki panuje w największym resorcie nadzorującym 117 jednostek badawczo rozwojowych tj. w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, gdzie w 2002r roku **64,1% jbr było rentownych**, zaś **35,9%** wykazało **ujemny wynik finansowy**. **18%** jbr wykazało ujemny wynik finansowy w latach: 2001 i 2002., zaś **8,5%** jednostek MGPIPS zanotowało ujemny wynik finansowy za ostatnie trzy lata, co oznacza, że powinno się postawić je w stan likwidacji.

Z analizy deklarowanych kierunków przekształceń strukturalnych i własnościowych wynika, że **zdecydowana większość jbr woli pozostać na dotychczasowym statusie państwowej jednostki badawczo-rozwojowej**, działającej na zasadzie uregulowań znowelizowanej Ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych. Mniejsze i słabsze ekonomicznie jbr gotowe są nawet na konsolidację, byleby pozostać na statusie jbr. Wielkie i silne ekonomicznie jbr nie wykazują jednak chęci do konsolidacji, obawiając się skutków ekonomicznych konsolidacji, ze słabymi lub zadłużonymi małymi jbr.

Dobrowolna konsolidacja jbr na większą skalę, jeśli ma być pomyślnie przeprowadzona, **wymagać będzie wsparcia finansowego** ze strony resortów nadzorujących konsolidowane jbr. Konsolidacja jbr, dla zmniejszenia ich liczby oraz powiększenia ich potencjałów badawczych i intelektualnych, powinna być realizowana przez resorty nadzorujące konsolidowane jbr.

Komercjalizację i prywatyzację bezpośrednią, jako preferowaną formę przekształceń strukturalnych i własnościowych, wskazało **77 jbr**. Jednak w większości przypadków było to wskazanie na zasadzie alternatywy, na wypadek niezrealizowania woli pozostania na statusie jbr.

Komercjalizację w celu wniesienia akcji spółki, powstałej w wyniku komercjalizacji, do grupy kapitałowej wskazało sześć jednostek MGPIPS i jedna MRiRW, niestety były to mniej znaczące na mapie gospodarczej jednostki b-r. Wielkie jbr nie wykazały zainteresowania tą formą przekształceń strukturalnych.

Prywatyzację bezpośrednią dopuszcza trzydzieści sześć jednostek MGPIPS, jedna MI, dwie MRiRW, jedna MON i jedna jbr MENiS. Niektóre jednostki wskazały na prywatyzację bezpośrednią pomimo nieuregulowanego stanu prawnego ich nieruchomości. Przypadki takie świadczą o ograniczonej znajomości, przez dyrekcje jbr, prawnych uwarunkowań procesów prywatyzacyjnych. Nie ulega wątpliwości, że przyszłe procesy prywatyzacji jbr wymagać będą specjalnego przygotowania i wsparcia konsultingowego, bez względu na wybraną formę prywatyzacji. Głównym problemem będzie opracowanie odpowiednich strategii prywatyzacyjnych oraz przygotowanie „dokumentacji przedprywatyzacyjnej”.

Jednak bez względu na uwarunkowania wskazań komercjalizacji i prywatyzacji bezpośredniej, jako kierunków zmian strukturalnych przez dyrekcje jbr, wskazania te należy odnotować jako **istnienie potencjalnej grupy jednostek badawczo-rozwojowych**, które gotowe są podjąć szansę oraz ryzyko przejścia do odpłatnego korzystania majątku Skarbu Państwa, lub zamierzają pozyskać inwestora strategicznego, dla zapewnienia sobie rozwoju w warunkach gospodarki rynkowej.

Uważna analiza nadesłanych kwestionariuszy pozwala również zauważyć, że znaczna grupa jednostek badawczo-rozwojowych nie spełnia ustawowych kryteriów bycia jednostką badawczo-rozwojową, zaś wymagane przez Ustawę obligatoryjne atrybuty charakteryzujące jednostkę badawczo-rozwojową, stanowią znaczne obciążenie dla ekonomiki tych jednostek. Grupa ta utrzymuje jednak status jbr, ponieważ status taki został im nadany w momencie ich powołania jako osób prawnych. Ponadto Dyrektorzy tych jbr, w aktualnych uwarunkowaniach ekonomicznych, nie widzą dla swoich jednostek lepszej formy istnienia.

3.3. Wnioski z analizy kwestionariuszy jbr

Analiza kwestionariuszy otrzymanych od jbr wykazuje, iż dyrekcje jednostek badawczo-rozwojowych w Polsce nie dostrzegają pilnej konieczności przeprowadzenia procesu przekształceń strukturalnych i własnościowych.

W warunkach malejącego finansowania ze środków budżetowych, większość jbr podjęła możliwe działania zaradcze dla utrzymania się na rynku, poprzez różnorodne formy działalności badawczej, usługowej, doradczej, produkcji wyrobów i aparatury, itp.

W tej sytuacji odpowiedź na pytanie: jaka powinna być rola państwa w sferze badawczo-rozwojowej i w odniesieniu do istniejących jednostek badawczo-rozwojowych, w dalszym ciągu pozostaje kwestią do rozstrzygnięcia. Z oczywistych powodów należałoby w tym względzie sięgnąć do rozwiązań stosowanych w Krajach Unii Europejskiej.

Głównym zadaniem powołanego przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Zespołu Międzyresortowego do spraw przekształceń własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych było zbadanie, czy w aktualnie istniejących uwarunkowaniach prawnych możliwe jest przeprowadzenie przekształceń strukturalnych i własnościowych istniejących jednostek badawczo-rozwojowych. Dalszą konsekwencją tak sformułowanego zadania są zapytania o formy przekształceń strukturalnych i własnościowych oraz o sposoby ich realizacji.

Z dotychczasowych analiz i ustaleń przeprowadzonych w trakcie prac Zespołu Międzyresortowego wynika, że w oparciu o istniejący stan prawny można w Polsce przeprowadzić konieczne procesy zmian strukturalnych i własnościowych i stworzyć nowy ład w sferze badawczo-rozwojowej, odpowiedni dla zmienionych warunków życia społecznego i gospodarczego.

Główną cechą takiego programu przekształceń strukturalnych i własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych powinna być **różnorodność form, w których będą mogły działać jbr oraz zdecydowany sposób wprowadzania tych zmian.**

Rozpoczynając procesy restrukturyzacji, zawsze należy opierać się na analizie uwarunkowań stanu istniejącego. W odniesieniu do sfery badawczo-rozwojowej w Polsce stan istniejący uwarunkowany jest głównie następującymi czynnikami:

- ✓ zapisami obowiązującej od 1985 roku ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowej,
- ✓ resortowym lub sektorowym charakterem istoty działalności poszczególnych jednostek badawczo-rozwojowych,
- ✓ liczbą funkcjonujących jednostek badawczo-rozwojowych,
- ✓ znacznym rozdrobnieniem jbr działających w Polsce,
- ✓ przekonaniem o konieczności finansowania przez państwo każdej sfery i dziedziny badawczo-rozwojowej, jeśli działają w niej państwowe jednostki badawczo-rozwojowe.

Wydaje się, że dla poprawy stanu istniejącego, należy przede wszystkim:

- ✓ znacznie ograniczyć liczbę państwowych jednostek badawczo-rozwojowych działających w bezpośrednim oparciu o Ustawę o jednostkach badawczo-rozwojowych;

- ✓ zmniejszyć rozdrobnienie i zwiększyć potencjał badawczy jednostek badawczo-rozwojowych poprzez różne formy ich konsolidacji,
- ✓ zmienić strukturę organizacyjną i własnościową jbr, szczególnie działających w resortach gospodarczych stosownie do celów i zadań, które powinny wykonywać;
- ✓ umożliwić zespołom pracowniczym jbr partycypację we własności prywatnej,

4. PROGRAM PRZEKSZTAŁCEŃ

4.1. Uwarunkowania przekształceń strukturalnych i własnościowych

Zasadniczym celem przekształceń strukturalnych jednostek badawczo-rozwojowych, zwłaszcza działających w obszarze nauk technicznych, jest wzrost innowacyjności gospodarki. Dynamika innowacyjna każdej gospodarki zależy od szerokiego dostępu do oryginalnych rozwiązań naukowo-badawczych, technologii lub usług technologicznych, doradztwa i edukacji.

Kumulowana w społeczeństwie wiedza naukowa i techniczna oraz zdolności technologiczne leżą u podstaw aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw. Generowanie podaży nowych rozwiązań produktowych, procesowych i organizacyjnych jest zadaniem zaplecza naukowo-badawczego i rozwojowego. Każdy kraj rozwija własne struktury zaplecza starając się optymalizować efekty z punktu widzenia założonej strategii gospodarczej. Budowa sfery B+R w Polsce jest aktualnie jednym z ważniejszych zadań, warunkujących wzrost konkurencyjności gospodarki. Potrzeba innowacji w polskich firmach ulegnie szczególnemu wzmocnieniu po przystąpieniu do Unii Europejskiej oraz w związku z procesami globalizacji.

Planowanie przekształceń strukturalnych i własnościowych jbr działających w Polsce, wymaga rozstrzygnięć strategicznych i odpowiedzi na szereg pytań, takich jak: przy pomocy jakich podmiotów organizacyjno-prawnych realizowana powinna być polityka innowacyjna i działalność badawczo-rozwojowa w ramach strategii gospodarczej rządu? Czy dla realizacji strategii gospodarczej rządu potrzebne lub przydatne będą państwowe osoby prawne działające na podstawie znowelizowanej niedawno Ustawy o jbr? Ile ich ma być, i które z nich mają funkcjonować w przyszłości jako Państwowe Instytuty Badawcze? Jakie powinny zatem pełnić funkcje w warunkach gospodarki rynkowej? W toku rozważań nad kierunkami przekształceń strukturalnych i własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych, nasuwały się również następujące pytania:

- ✓ jakie korzyści i nowe mechanizmy działania i finansowania zostaną uruchomione np. po przekształceniu jednostki badawczo-rozwojowej w spółkę kapitałową?
- ✓ czy polscy przedsiębiorcy prywatni są aktualnie zainteresowani prywatyzacją jednostek badawczo-rozwojowych?
- ✓ czy firmy zagraniczne, działające w Polsce są zainteresowane wspieraniem i rozwojem zaplecza badawczo-rozwojowego w Polsce?

Propozycje przekształceń strukturalnych i własnościowych, przygotowane przez Zespół, są zbiorową próbą konkretyzacji odpowiedzi na tak postawione pytania.

4.2. Propozycje przekształceń strukturalnych i własnościowych jbr

1. Istnieje pilna potrzeba przeprowadzenia konsolidacji jednostek badawczo-rozwojowych działających w Polsce. Potrzeba ta wynika z jednej strony, ze znacznego rozproszenia działalności badawczo-rozwojowej, zaś z drugiej, z konieczności koncentracji potencjału naukowo-badawczego, np. w wybranych, czy komplementarnych dziedzinach techniki, dla stworzenia silnych i prężnych jednostek badawczo-rozwojowych zdolnych do działania w Europejskim Obszarze Badawczym.

Konsolidacja winna być prowadzona głównie poprzez łączenie jednostek badawczo-rozwojowych, w taki sposób, że do jednostki-lidera włączać się będzie pozostałe jbr, które utracą osobowość prawną.

W szczególnych przypadkach nie można wykluczyć jednak celowości konsolidacji jednostek badawczo-rozwojowych polegającej na utworzeniu nowej jbr, poprzez połączenie kilku jbr. Ta ostatnia forma konsolidacji może być konieczna dla koncentracji identycznych lub pokrewnych technicznie potencjałów badawczych.

Podstawą prawną procesów konsolidacji powinno być Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu łączenia, podziału, reorganizacji i likwidacji jednostek badawczo-rozwojowych,

Konsolidację jednostek badawczo-rozwojowych przeprowadzić powinni Ministrowie nadzorujący poszczególne jbr.

Propozycje konsolidacji 32 jednostek badawczo-rozwojowych zawiera **Załącznik Nr 5**.

2. Dla wsparcia rozwoju gospodarki i podniesienia jej konkurencyjności, tj. dla realizacji głównych celów i zadań zapisanych w „Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006” oraz dla wspomżenia realizacji funkcji publicznych państwa, należy pozostawić na statusie jednostki badawczo-rozwojowej (Ustawa o jbr), wyselekcjonowaną grupę istniejących lub skonsolidowanych jednostek badawczo-rozwojowych. Placówki te powinny reprezentować wysoki poziom naukowy i działać w obszarach strategicznych dla państwa.

Ze względu na resortowy charakter istoty działalności jednostek badawczo-rozwojowych w Polsce, liczbę jednostek pozostających na statusie jbr oraz szczegółowe kryteria ich selekcji, pozostawić należy do decyzji właściwym Ministrom, odpowiedzialnych za realizację zadań w obszarach będących przedmiotem działalności tych jbr, w porozumieniu z Ministrem Nauki.

Głównym kryterium selekcyjnym powinna być przydatność jbr, dla realizacji poszczególnych funkcji i zadań, za które odpowiedzialność ponosi państwo. Obowiązującą zasadą powinno być, że państwowe(działające na podstawie Ustawy o jbr) pozostają te jbr, które wspomagać będą bezpośrednio realizację polityki państwa w różnych sferach jego działalności.

W przyszłości niektóre z tych jednostek badawczo-rozwojowych mogą być przekształcone w Państwowe Instytuty Badawcze.

Propozycje 101 jednostek, do pozostawienia na statusie jbr, działających bezpośrednio w oparciu o Ustawę o jbr zawiera **Załącznik Nr 6**.

3. Przeprowadzić komercjalizację tych jednostek badawczo-rozwojowych, które powinny być włączone w struktury kapitałowe grup przemysłowych oraz tych jbr, które mogą pozyskać inwestorów strategicznych w procesach prywatyzacji pośredniej.

Spółki powstałe w wyniku komercjalizacji jbr mogą wystąpić do Ministra Nauki o przyznanie im statusu jednostki badawczo-rozwojowej, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r. w sprawie warunków i trybu nadawania oraz pozbawiania jednostki organizacyjnej statusu jednostki badawczo-rozwojowej.

Tak pomyślaną komercjalizację jednostek badawczo-rozwojowych przeprowadzić można z inicjatywy Ministrów nadzorującego jbr lub na wniosek dyrektora jednostki, przy ścisłym współdziałaniu z Ministrem Skarbu Państwa.

Wykaz 12 jednostek proponowanych do komercjalizacji zawiera **Załącznik Nr 7**.

4. Skierować do prywatyzacji bezpośredniej te jednostki badawczo-rozwojowe, dla których możliwe będzie pozyskanie inwestorów, lub których dyrekcje, rady naukowe i pracownicy zechcą przejąć odpowiedzialność za dalsze losy swoich organizacji i podejmą ryzyko przejęcia, do odpłatnego korzystania, majątku Skarbu Państwa

Spółki powstałe w wyniku prywatyzacji bezpośredniej jbr mogą wystąpić do Ministra Nauki o przyznanie im statusu jednostki badawczo-rozwojowej, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r.

Prywatyzację bezpośrednią jednostek badawczo-rozwojowych pozostawić należy inicjatywie Dyrekcji zainteresowanych jbr.

Jednostki badawczo-rozwojowe, które zgłoszą wnioski o prywatyzację bezpośrednią powinny otrzymać wsparcie finansowe i konsultingowe, dla przeprowadzenia wymaganych obowiązującym prawem procedur prywatyzacyjnych.

Wykaz 13 jednostek badawczo-rozwojowych, które mogą być poddane procesom prywatyzacji bezpośredniej, zawiera **Załącznik Nr 8**.

5. Przekształcić w przedsiębiorstwa państwowe te jednostki badawczo-rozwojowe, które nie realizują zadań i nie spełniają wymogów wynikających ze statusu jbr. Nadzór nad tak utworzonymi przedsiębiorstwami państwowymi należy przekazać Wojewodom. Stosownie do art. 7 ust. 3 ustawy o jbr, przekształcenie jednostki badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwo państwowe zarządza organ, który utworzył tę jednostkę.

Jednostki przekształcone w przedsiębiorstwa państwowe mogą wystąpić do Ministra Nauki o przyznanie im statusu jednostki badawczo-rozwojowej, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2001r. i działać jako państwowe przedsiębiorstwa innowacyjne lub zostać skomercjalizowane, czy też sprywatyzowane. Najgorzej zarządzane mogą być poddane procesom sądowej procedury układowej lub upadłościowej.

Proponowane przekształcenie jednostek badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwo państwowe nie jest celem samym w sobie, lecz pierwszym etapem ich restrukturyzacji. Do przekształcenia w przedsiębiorstwo państwowe kwalifikować należy te jbr, które utraciły

status jbr określony w art. 2 Ustawie o jbr, lub takie dla których utrzymanie statusu jbr będzie znacznym ciężarem ekonomicznym.

Pomimo utraty atrybutów jbr, są to mimo wszystko jednostki organizacyjne prowadzące samodzielną działalność gospodarczą i stanowią cenne miejsca pracy dla zatrudnionych w nich pracowników. Ich restrukturyzacja ma sens ekonomiczny i może być optymalnie przeprowadzona w powiązaniu z potrzebami regionów, w których aktualnie prowadzą działalność. Wspólną ich cechą będzie wielkość ekonomiczna kwalifikująca je do grupy małych przedsiębiorstw, które z oczywistych względów lepiej mogą być nadzorowane ze szczebla lokalnego.

Jednostki badawczo-rozwojowe, przekształcone w przedsiębiorstwa państwowe, mogą być poddane następującym procesom restrukturyzacji:

- ✓ po opracowaniu programów naprawczych mogą prowadzić działalność gospodarczą jako państwowe przedsiębiorstwa innowacyjne, na statusie jbr;
- ✓ w ramach prywatyzacji bezpośredniej mogą być: sprzedane, wniesione do spółki z udziałem Skarbu Państwa lub oddane do odpłatnego korzystania spółkom utworzonym przez ich pracowników. W każdym z tych przypadków prywatyzacji bezpośredniej powstałe podmioty gospodarcze mogą ubiegać się o status jbr;
- ✓ mogą zostać skomercjalizowane w celu prywatyzacji lub dla wniesienia ich udziałów do spółek kapitałowych;
- ✓ mogą zostać poddane procedurom sądowego postępowania układowego dla przeprowadzenia sanacji finansowej;
- ✓ mogą, za zgodą organu założycielskiego, być postawione w stan upadłości.

Proponowane przekształcenie wybranych jbr w przedsiębiorstwa państwowe, będzie rozwiązaniem korzystnym dla Skarbu Państwa, jak również dla środowisk pracowniczych jednostek badawczo-rozwojowych. Skarb Państwa uniknie wydatków koniecznych dla przeprowadzenia kosztownych i długotrwałych procesów likwidacyjnych, zaś same jbr otrzymają realną i godziwą szansę na przedłużenie swojego bytu prawnego i ekonomicznego.

Przekształcenie jednostek badawczo-rozwojowych, które utraciły swój potencjał badawczy i intelektualny, w przedsiębiorstwa państwowe, będzie najprostszym i najtańszym sposobem ograniczenia wydatków budżetowych przeznaczanych obecnie na spłatę długów likwidowanych jbr.

Wykaz 14 jednostek badawczo-rozwojowych, które należy przekształcić w przedsiębiorstwa państwowe zawiera **Załącznik Nr 9**

6. Postawić w stan likwidacji te jednostki badawczo-rozwojowe, które co najmniej od 3 lat systematycznie generują stratę na działalności gospodarczej i nie są w stanie przedstawić realnych programów naprawczych.

Likwidację tak zadłużonych jednostek badawczo-rozwojowych należy traktować jako jeden ze sposobów poprawy wykorzystania środków przeznaczonych na finansowanie nauki.

Wykaz 15 jednostek badawczo-rozwojowych, które należy postawić w stan likwidacji zawiera **Załącznik Nr 10**.

7. Inne przekształcenia, obejmujące przypadki wyjątkowe i nietypowe, jak przekształcenie w Instytut PAN, włączenie do Państwowej Szkoły Wyższej, utworzenie Spółdzielni, itp.

Wykaz 11 jednostek badawczo-rozwojowych, które zadeklarowały zainteresowanie nietypową formą przekształceń zawiera **Załącznik Nr 11**.

Uwaga:

W Załącznikach od 5 do 11 zaprezentowano propozycje przekształceń strukturalnych i własnościowych jednostek badawczo-rozwojowych wyłącznie tych resortów, których przedstawiciele brali udział w pracach Zespołu Międzyresortowego. **Jednostki badawczo-rozwojowe pozostałych resortów nie były analizowane z tego punktu widzenia.**

4.3. Konieczne zmiany legislacyjne

Proponowane przekształcenia strukturalne i własnościowe w zasadzie nie wymagają wprowadzenia zmian w obowiązującym aktach prawnych.

Jednak dla silniejszego zmotywowania procesów komercjalizacji i prywatyzacji jednostek badawczo-rozwojowych, rozważyć należy wprowadzenie do Ustawy o jbr przepisu, który zagwarantuje pewność nadania przez Ministra Nauki statusu jbr, spółkom powstałym w wyniku komercjalizacji lub prywatyzacji bezpośredniej jednostek badawczo-rozwojowych, już w momencie ich przekształcenia przez Ministra Skarbu Państwa - jeśli spełniają odpowiednie kryteria.

Dla zdyscyplinowania zachowań ekonomicznych i zwiększenia odpowiedzialności dyrektorów jednostek, działających w oparciu o Ustawę o jbr, należy podjąć starania o stworzenie podstaw prawnych postawienia jbr w stan upadłości; np. na zasadach podobnych jak dla przedsiębiorstw państwowych.

Należy również podjąć starania o zlikwidowanie obowiązku stosowania w jbr trybu zamówień publicznych, do wydatków ze środków pozabudżetowych oraz zniesienie ograniczenia wysokości wynagrodzeń pracowników jbr. Ponadto powinno się zmienić - w Ustawie o jednostkach badawczo-rozwojowych (art.12b, ust. 2) - uzależnienie powoływania Państwowych Instytutów Badawczych, od ustanowienia programów wieloletnich, na podstawie przepisów ustawy o finansach publicznych.